

ОСЕМДЕСЕТ И ПЕТ ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ПРОФЕСОР СВЕТОМИР ИВАНЧЕВ (1920 – 1991)

Известен учен славист, уважаван университетски преподавател, блестящ преводач, отличен редактор, но също така и превъзходен организатор на научния живот, роден общественик. И това далеч не е всичко, в което намира проявление ярката, сложна и неспокойна личност на проф. Св. Иванчев.

В кратките мемоарни текстове, които остави, проф. Иванчев споделя, че към славистиката има коренни, дълбоко жизнени интереси, че славянската филология за него е личностно и социално мотивирана. Макар че предпочита езиковедската славистика, все

пак симпатиите му на филолог по негово признание остават на страната на литературознанието и литературата. Което се отразява върху своеобразния му почерк в науката: ученият е и истински вдъхновен творец. Пише по теми, които наистина го интересуват и вълнуват. Сигурно мнозина помнят например с каква разпаленост и истинска страст говореше за своите наблюдения и изводи върху категорията вид на глагола в славянските езици. Неуморно пишеше на черната дъска триади от глаголни форми, чрез които внушаваше твърдата си убеденост в посоката на развитие и състоянието на категорията във всеки един от славянските езици. По-късно се появи забележителният му труд за аспектуалността в славянските езици – класическо произведение върху глаголния вид, без позоваването на който не може да мине койкo уважаващ себе си учен, работещ по сходни въпроси, независимо от това, дали позициите му съвпадат с авторовите, или не. Допринесъл за развитието на славистиката и на бохемистиката в България като научна дисциплина, проф. Иванчев в същото време се отнася с особено внимание към въпроси на българския език. "Колкото до българския език – пише той, – аз наистина го смятам за класически (на славянството и славистиката) и едновременно с това – за екзотичен (своеобразна бяла врана сред славянските езици). Като изхождам от това, смятам българското езикознание, или по-точно – науката за българския език, за основа и средоточие на славянското езикознание като научна дисциплина." Великолепните студии, включени в книгата му "Българският език – класически и екзотичен", по безспорен начин доказват не само централното място, което проф. Иванчев отрежда на българистиката, но и истинското му възхищение и преклонение пред родния български език.

Сам вискателен към себе си и почтен в науката, проф. Иванчев не понасяше кариеристите, категорично осъждаше плагиатството, изказваше се остро и критично за повърхностно написани текстове. Отличаваше с вискателност и строгост и като преподавател. На всички слависти преподаваше старобългарски език – основен предмет в славистиката. Особено държаше

да се знаят наизуст текстовете, така че и до днес рядко ще се намери колега, който да не може безпогрешно да издекламира поне началните редове на “О письменехъ” на Черноризец Храбър. Ценеше трудолюбието, неуморната работа с книгите. Беше винаги открит за диалог. Винаги много зает, той не показваше това при беседи по повод на написана статия или друг текст. Правеше изключително впечатление способността му да прониква в чуждите разсъждения и да дава точни съвети както по съдържанието, така и по езиково-стилистичната страна, в което без съмнение играеше роля неговият необикновено богат език, с подчертано внимание към стилистичните отсенки и тънкостите на израза, а може би и лингвистичният му усет на полиглот.

С изтънчено чувство за мярка и такт, съдържан и по европейски възпитан, проф. Иванчев беше чужд на хвалебствията, особено ако се отнасяха до него. Това не беше никаква поза, не беше и скромност, а по-скоро позиция на истински интелигентен човек, за когото иронията и самоиронията са по-характерни. Обичаше въобще хумора и умееше да се шегува, усмихвайки се по своя неповторим начин...

В минути на размисъл и на равносметка, сам със себе си, проф. Иванчев е написал следните редове, които много точно разкриват обществените му позиции и жизненото му верую: “Водил съм... борба не само за личното си усъвършенстване (защото такъв съм искал да се виждам), но и воден от убеждението, че обществото има най-голяма нужда от хора, които говорят истината и преследват лъжата... Движела ме е и мисълта, че общественият организъм също има нужда от своите червени кръвни телца, че съм едно от регулаторчетата на общественото здраве. Съзнанието за това ме задоволява напълно и искам да остана верен на себе си.”

Неговото незримо присъствие в нашия живот ни е толкова необходимо именно сега, именно днес – като контрапункт на гнетящата липса на духовност, на морална чистота и като коректив на собствените ни грешки...

Проф. Иванчев беше един от създателите на ПУ “Паисий Хилендарски”, на неговия Филологически факултет и на славянската филология като една от специалностите в него. Години наред пътуваше до Пловдив и като един от уважаваните преподаватели там съумя да предаде на колегите и студентите си част от своя ентузиазъм, от творческото си вдъхновение, както и дълбока привързаност към славянството и славистиката. Не случайно именно в ПУ бе взето решението една от най-хубавите аудитории да бъде наречена на негово име като израз на дълбока признателност, на духовна връзка и приемственост.

Приведените тук автентични мемоарни текстове са взети от “Книга за проф. Иванчев” – един истински достоверен портрет на професора, появата на който много бързо след като той си отиде от нас, дължим преди всичко на колегите Янко Бъчваров и Величко Тодоров.